

Onder d'n Kroezeboom

Kwartaaluitgave van de Historische Vereniging Old Reurle

Jaargang 29, nr. 3 (september 2013)

Van de voorzitter

Beste mensen wat een zomer hè. Eerst zeuren dat het te koud was en dan weer te warm.

Maar “alles sal reg kom” is het gezegde.

Voor hen die onze website www.oldreurle.nl regelmatig bezoeken zal het zeker zijn opgevallen want deze site is geheel vernieuwd. Duidelijk hoe verschillende onderwerpen gezocht kunnen worden, mooie kleurstellingen, al met al een heel nieuw gezicht ontworpen door Jan Gotink. Waarvoor onze dank.

Door de belastingdienst is onze vereniging per 1 januari 2013 aangemerkt als culturele ANBI instelling (Algemene Nut Beogende Instelling). Alle giften die u overmaakt aan onze vereniging zijn voor u aftrekbaar van zowel Inkomsten als Erfbelasting.

12½ Jaar in de kas hebben wij een feestelijk tintje gegeven door met Anny en Bert en de Kasploeg op dinsdag 6 augustus jongstleden een taart bij de koffie te doen. Ina en Jannie hebben hiervoor gezorgd. Het is erg gewaardeerd en de niet aanwezigen kregen een taartpunt thuis bezorgd door Henk Klein Brinke.

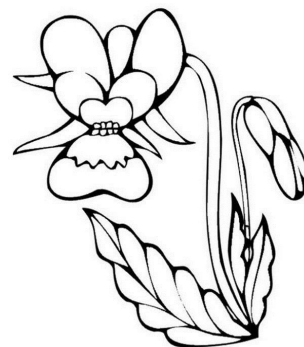
Er is een doorlopende film te zien in de kas over oude gebruiken en landbouwmachines in werking. De film is erg interessant en het bekijken zeker waard. Ook is te zien dat de kas er zoals altijd weer netjes en verzorgd uit ziet.

Tot slot: Het winterprogramma is zo goed als ingevuld. Het totale programma is op dit moment nog niet precies bekend. Wel de data.

Elke 2^e woensdag van de maand is er een thema-avond in de Sprankel, te beginnen op woensdag 9 oktober aanvang 20.00 uur.

Wij zullen u in het weekblad Contact op de hoogte blijven houden.

Tot de volgende keer.
Met vriendelijke groet,
Dinant Chr. Weenk.



Met ontsteltenis hebben wij kennis genomen van het plotseling overlijden van de heer

LOU BANDA

Hij was sinds 2008 redactielid van ons kwartaalblad "Onder d'n Kroezeboom".
Lou stak veel tijd in onderzoek en schrijven van vele artikelen over diverse onderwerpen.
Wij verliezen in hem een actief en enthousiast medewerker.

Onze gedachten gaan uit naar Henny, kinderen, kleinkinderen en verdere familie.
Wij wensen hen veel sterkte toe.

Bestuur Historische Vereniging Old Reurle.

De tijd heeft Lou helaas ingehaald.

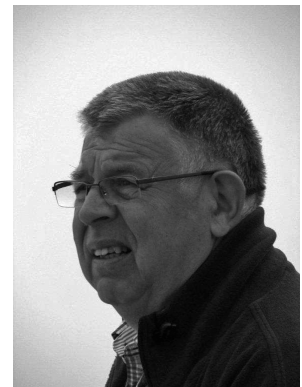
De redactie van ons blad is diep getroffen door het plotselinge overlijden van Lou.

Hij nam in ons groepje een aparte plaats in door zijn rijke ervaring op velerlei gebied. Het is hem helaas niet gegeven die verder voor 'Onder d'n Kroezeboom' te benutten.

Wij zullen zijn persoon missen want in een kleine groep leer je elkaar beter kennen en in zijn geval ook waarderen.

Wij wensen zijn naasten sterkte met het aanvaarden van zijn heengaan.

Willy Braakhekke, Trude Dijkman en Jan Glijnis.





Winterprogramma Historische Vereniging "Old Reurle" 2013-2014

In het komende seizoen van oktober tot maart, zullen er op alle tweede woensdagen van de maand weer interessante lezingen gehouden worden.

Ook dit jaar is er met betrekking tot de onderwerpen weer geprobeerd om "voor elk wat wils" te zorgen!

De oktoberlezing (op 09-10-2013) zal verzorgd worden door dhr. J. Lankveld uit Elst en heeft als titel: "Zuivelfabrieken kwamen en gingen".

Dhr. Jos Lankveld uit Elst zal vertellen uit eigen werk. Mogelijk in het dialect.

De novemberlezing (op 13-11-2013) zal verzorgd worden door dhr. R. Reiding uit Amersfoort en heeft als titel: "Kind van het ereveld", een lezing over vergeten Russische soldaten en zijn zoektocht naar nabestaanden.

Dhr. Remco Reiding schreef een boek over zijn enerverende zoektocht.

De decemberlezing (op 11-12-2013) zal verzorgd worden door mw. L. Beerten uit 's Heerenberg, met als titel: "Van Vlascultuur tot webshop".

Mw. Lucia Beerten vertelt in een amusante lezing over vlas, antieke kleding en mode. Mogelijk in het dialect.

De januarilezing (op 08-01-2014) zal verzorgd worden door dhr. A. Ligtenbarg uit Winterswijk en heeft als titel: "Station Ruurlo, beelden en informatie uit het verleden".

Dhr. Arjan Ligtenbarg houdt een Power-Point presentatie over Station Ruurlo, de historie van de spoorlijnen richting Winterswijk, Zutphen, Doetinchem en Neede.

De februarilezing (op 12-02-2014) is nog onder voorbehoud.

De maartlezing (op 12-03-2014) aansluitend op de jaarvergadering zal verzorgd worden door dhr. J. Nijstad uit Lochem en heeft als titel: "Land-en penseelstreek, schilders en schilderijen in relatie tot de Berkel".

Alle avonden zijn op woensdag, worden gehouden bij `de Sprankel` Domineesteeg te Ruurlo en beginnen om 20.00 uur, met uitzondering van de ledenvergadering in maart, deze begint om 19.30 uur. Uitvoering informatie met betrekking tot het onderwerp van de lezingen vindt u te zijner tijd in het `Contact`.

Graag tot ziens op onze avonden!

Marnixhof en Paalder

Een markante persoonlijkheid

Op de hoek van de Burg. van Arkellaan staat een huis met de vreemde naam "Marnixhof" en vaak wordt er gevraagd naar de oorsprong van die naam. Ik zal daar later op terugkomen. Ten tijde van de straatnaamgeving is gekozen voor de straatnaam Burg. van Arkellaan en geen van Arkellaan omdat er ook een dominee van Arkel bestond. Het adres werd van nummer A67 nr.10 (nu nr.20) en niet 9 (vijfde huis links) zoals in andere plaatsen gebruikelijk was en is. Boze tongen beweren dat in Ruurlo de verantwoordelijke ambtenaar W. en zijn zoon dan op nr. 11 en 13 van de zouden wonen!

Een beetje geschiedenis van een schoolmeester in een blad van de historische vereniging kan nooit kwaad! Er komt nog meer.



Na de eerste verbouwing in 1963, met ervoor een dochter met haar man en hun dochter, die er nog steeds woont.

Het huis is in 1927 gebouwd in opdracht van Gerrit Jan Paalder, mijn grootvader. De naam Paalder komt in 1395 al voor in Ruurlo. Ze wonen dan in de Veldhoek aan de huidige Paaldersteeg. De familie is horig aan de Heer van Lochem.

Later, omstreeks 1786 zijn ze naar Oldeboom op de Haar vertrokken. Zij hadden

te veel pachtschuld en moesten de boerderij verlaten. Omstreeks 1800 zijn ze daar vertrokken. Ze duiken 1826 weer op in Hummelo, van daaruit gaat Johan Paalder in Ambt-Doetinchem wonen. Op 26 januari 1867 wordt daar Gerrit Jan geboren. Wanneer hij begint bij het GOLS (Gelders-Overijsselse-Lokaal-Spoor) weet ik niet, ik heb nooit van een andere baan gehoord, het zou best kunnen dat hij er vanaf het begin van zijn werkzame leven bij is geweest. Hij trouwt voor de eerste keer in 1895 en hij werkt dan aan het lokaalspoor in Borculo.

Ik denk dat het verstandig is eerst wat over de positie van Ruurlo te vertellen in het spoorwegnet. De spoorlijn Zutphen-Winterswijk doorlopend naar Bocholt wordt in 1878 aangelegd door de Nederlandsch-Westfalische Spoorweg-Maatschappij. In 1884 gevolgd door de lijn (lokaalspoor) Doetinchem-Hengelo (Ov.). De maximum snelheid op het lokaalspoor is in het begin 30 km per uur! Ruurlo is het snijpunt van deze lijnen en daar wordt Paalder omstreeks 1900 ploegbaas. Zijn eerste vrouw en kind overlijden bij de geboorte van dat kind in 1898. Hij hertrouwt in 1900 met Maria Pasman van het Kosgoor en ze gaan wonen in het spoorhuis bij de overgang Spoorstraat-Slootsdijk te Ruurlo.

Hij is in dienst van de Hollandsche-Yzeren-Spoorwegmaatschappij. De grote concurrent, Staatsspoor heeft de lijn Apeldoorn via Zutphen naar Enschede. In 1917 gaat deze samen met de Maatschappij tot Exploitatie van het Staatsspoor en in 1938 wordt dat samen de NS. Bij het samengaan met het Staatsspoor kan hij opzichter worden in Zutphen, maar hij heeft het emplacement Ruurlo helemaal op papier gezet en hij heeft geen zin in wat nieuws. De spoorlijn Doetinchem-Hengelo (Ov.) werd opgeheven in 1937, de verbinding met Bocholt vanaf Winterswijk in 1931.

Het echtpaar krijgt 5 kinderen. In 1903 wordt er door het spoorwegpersoneel gestaakt. De spoorlieden zijn, ook onder invloed van het opkomend socialisme, beu van het gedrag van vooral de kleine onderaannemers. Op één nacht een bepaalde stuk spoor of wissels erin, met als extra beloning een fles jenever langs de lijn! Vlak voor de bekende spoorwegstaking krijgt Paalder bezoek van de opzichter uit Zutphen. De opzichter waarschuwt hem: "Paalder denk erom stakers worden stakkers". Hij staakt niet. De ontslagen stakers worden tot het eind van hun werkzame leven tegengewerkt bij het krijgen van ander werk. De stakers die terug mogen komen bij het spoor, mogen dat met verlies van hun pensioenopbouw!

In 1919 overlijdt zijn tweede vrouw en blijft hij achter met 5 kinderen. De jongste is 6 jaar. De oudste van 19 moet haar Normaalschoolopleiding (huidige PABO) afbreken en thuis komen! In 1921 hertrouwt hij met Berendina Smeenk van het Hagenbekke achterop de Wierseweg.

Als hij zo tegen zijn zestigste loopt, heeft hij het spoor wel gezien en laat hij zich afkeuren op zijn gehoor. Hij kan de trein zo genaamd niet goed meer aan horen komen en dat is dodelijk bij de spoorwegen! Weg bij het spoor betekent dat je de dienstwoning moet verlaten, maar hij wil

toch niet "weg" bij het spoor. Hij laat zijn oog vallen op een stukje grond op de hoek van de Venterkamp. De kamp is eigendom van het "Kasteel" en dus gaat hij naar de freules om een lapje van 50 bij 50m. te kopen om daar een huis op te laten bouwen. De freules willen wel een stukje grond verkopen, maar stellen als voorwaarde dat het huis dan Marnixhoeve moet gaan heten naar de dichter van het Wilhelmus, Marnix van St. Aldegonde. Het Wilhelmus wordt 1932 volkslied na "Wien Neerlands Bloed". De dichter zou van Aldegonde zijn, maar daar is nergens bewijs van te vinden. Wel is bekend dat Marnix een belangrijke medewerker was van Willem de Zwijger en onder anderen de geheime berichten van de Spanjaarden ontcijferde voor de prins.

Blij met de toestemming voor de koop gaat hij naar huis. Na verloop van tijd komen de freules kijken hoe de bouw vorderde en daar zagen de freules dat er niet Marnixhoeve maar Marnixhof voor de gevel stond. Waarop de freules opmerkten dat Marnixhoeve meer gepast was, waarop Paalder zei: "Dan mag je mij de hele Venterkamp er wel bij doen!" (geven! De Venterkamp was zo'n vijf bunder). Daar waren de dames natuurlijk niet mee content en gingen erop naar huis. Het huis krijgt (intern) twee varkenshokken en een sikkenstal op de deel. Hij richt het stuk grond in met een boomgaard tevens een graslandje en de rest is woning, sier- en moestuin.

Hij wordt ook direct na zijn pensionering raadslid voor de ARP. Van 1927-1931 raadslid, van 1931-1935 wethouder en van 1935-1939 weer raadslid (bron: Archief gemeente Berkelland). Een andere bron spreekt over een langere periode namelijk van 1919-1939 (overlijdensbericht opgesteld door Meester van Groningen). De ARP is wel een logische keuze, want in het Vrijzinnige dorp Ruurlo hoort hij bij de Rechtszinnige die kerken in de Kapel aan de Barchemseweg. Voor onder anderen zijn werk als raadslid en wethou-

der schaft hij een motor aan; een 98cc tweetakt Eysink met versnellingshandel aan de benzinetank. Zijn rijbewijs moet hij halen bij veearts Snijders. Snijders zegt: "Ik heb je al een paar keer zien rijden in het dorp en je kunt het wel" en dat is dus het rijexamen en het rijbewijs. Als bij de verkiezing van 1935 de Baron boven hem komt te staan op de ARP kieslijst, gaat hij met lijst Paalder de verkiezing in en wordt gekozen. Zelfs het KVP gemeenteraadslid en politieke tegenstrever en kameraad, kantonnier Wielakker van de Groenloseweg, heeft toen op hem gestemd! De Baron wordt gekozen voor de ARP.

In de oorlog, op 27 jan. 1944, overlijdt zijn derde vrouw. Vanwege de bombardemen-

ten op het spoor gaat hij niet lang daarna bij zijn jongste dochter op de boerderij in het Wolfersveen inwonen. Dit huis aan de Klaverdijk heet Klein Wolferink en is gebouwd door mijn andere grootvader! Na de oorlog gaat hij terug naar Ruurlo en tot zijn dood in 1954 wonen zijn jongste dochter en schoonzoon met hun gezin bij hem in en die blijven er wonen na zijn dood. Nu woont mijn zus met haar gezin in de Marnixhof.

Hopende dat de naam Marnixhof duidelijk is geworden teken ik,

Gerrit Demkes, maart 2013.



Naschrift van de redactie:

Toen schrijver dezes bij iemand de naam Marnixkamp hoorde was mijn nieuwsgierigheid gewekt waarom de freules het huis de "Marnixhoeve" genoemd wilden hebben.

Er zijn meer mogelijkheden: **'De Vente'**

We komen namelijk de naam Marnix onder anderen ook tegen bij een van de oude eigenaren van "De Vente".

In 1810 kocht Willem F. van Heeckeren te Utrecht de Vente. (Deze boerderij stond daar waar nu het nieuwe industrie terrein is. De Vente wordt al in 1532 genoemd).

Vervolgens is in 1879 Baronesse Sophia L. enz. Vr. van T.J. de Marnix uit Brussel en een jaar later gevolgd door J.E.J. de Marnix van St. Aldegonde en C.M.C. Gravin Anthei uit België tot 1920 eigenaar.

Ondertussen wordt de Vente in 1912 herbouwd.

Hoe kwamen de Marnixen bij de Vente?

Daarvoor gaan we naar Adriane Elenore Sophia van Heeckeren geboren op 16 juni 1812 in Utrecht. Uit haar tweede huwelijk, met Karel Gustaaf Ghislain Maria Graaf van Marnix geb. 27 april 1807 te Bornhem bij Antwerpen (deze plaats komen we weer tegen in dit verhaal), trouwdatum 14 mei 1849 te Brussel, werd op 5 juni 1850 een dochtertje geboren: Adriana Sophia Louise Justine Ghislaine Maria van Marnix.

16 Juni, dus 11 dagen later stierf de moeder.....

Deze dochter trouwde met Ferdinand Joseph Maria Ghislain Graaf van Marnix de St. Aldegonde op 27 december 1867. Er werd een zoon uit geboren op 13 november 1870: Johan Lodewijk Maria Ghislain Graaf van Marnix de St. Aldegonde: Sterfdatum 1 februari 1963 te Bornhem.

Verklaring van de naam St. Aldegonde:

In 1535 huwt een Jacques de Marnix heer van Toulouse, baron van Pottes met Marie de Haméricourt, dame du Mont Ste. Aldegonde. Verschillende nazaten gebruiken achter hun naam de toevoeging St. Aldegonde van deze vrouw. Eerst in 1885 mochten de graven 'van Marnix' de titel 'de Sainte-Aldegonde' officieel dragen. Uit deze familie stamt ook de bekende **Philips van Marnix heer van St. Aldegonde**,

de, Boulant les Marches, West Souburg en Touwinck (1540-1598). Hij wordt in de Pieterskerk in Leiden bijgezet. Hij stamt van katholieke huize maar koos in 1562 openlijk de zijde van de Calvinisten. Hij schreef onder anderen 'De Byenkorf der Heilige Roomse kerk' en 'Het boek der psalmen Davids' een vertaling uit het Hebreeuws. Hij wordt beschouwd als dichter van het Wilhelmus, dat staat echter niet voor de volle 100% vast. In 1583 werd hij door Willem van Oranje benoemd tot burgemeester van Antwerpen. Twee jaar later moest hij die stad na een langdurig beleg overdragen aan Parma. Hij trekt zich terug uit de politiek en werkt in Leiden aan de Bijbelvertaling. Dit is een kort overzicht van deze man, veel meer is er over hem te vinden op het internet. Zowel in België als in Nederland zijn nog eerbetoningen aan hem te vinden.....

Het kasteel Marnix de Sainte-Aldegonde

Ook wel kasteel van Bornem genoemd. Het ligt aan de Oude Schelde in de provincie Antwerpen in België. Sinds 1780 van de familie Van Marnix. Hier worden veel eigendommen van de familie tentoongesteld.

Bronnen:

- * CD van Frits Toevank
- * Internet.

Willy Braakhekke.



Kopij

De sluitingsdatum betreffende kopij voor 'Onder d'n Kroezeboom' nr. 4 is voor 1 december 2013.

U kunt het verzenden naar: braakhekkewh84@gmail.com of voor het adres, zie de colofon. Hebt u een interessant onderwerp laat het ons weten. Met elkaar kunnen we er wellicht een interessant of lezenswaardig stukje van maken.

MOLDER OF MUD(DE) IN RELATIE TOT OPPERVLAKTE LAND

*Met dank aan Willem Elschot
die mij deze gegevens ter beschikking heeft gesteld.*

Het woord molder heeft oorspronkelijk te maken met: Dat wat een molenaar in een keer kan malen of, dat wat de man maximaal in een zak een ladder kan op dragen.

Later is het woord vervangen door mud(de). Dit staat gelijk met 10 schepel

zaad, wat weer gelijk is aan 1 hectoliter. Ook wordt het gebruikt om de grootte van een bouwland aan te geven, namelijk zoveel land als men met een mudde zaad kan bezaaien, dit zou ongeveer 40 are zijn, ofwel 0.4 hectare.

Den Olden Godt in het Verpondingsregister

385 v	Cremer Dercks Stede Anders genoemd Den Cristoffers Hoff toe behoerende Henrick Everwenninck, huys ende hoff, den hoff groet een schepel ge- seys, huys ende hoff op 14 dlr. Hijr bij den Olden Godt, groot 1 molder saet . Noch heeft hie inden Lutticken Brincker Camp, hijr voorens gementioniert 3 schepel saet	21 - 0 - 0 6 - 13 - 0 5 - 0 - 0	= 19 - 6 - 4 = 6 - 13 - 0 = 5 - 0 - 0 = 30 - 19 - 4
----------	---	---	--

Ter verduidelijking:

In de linkerkolom staat het nummer van het folio in het Verpondingsregister uit 1650.

De v duidt op de keerzijde van het folio. De linkerkolom met getallen bevat de bedragen waarvoor Hendrik Everwenninck werd aangeslagen. In de rechterkolom staan de bedragen die hij na eventuele korting had te betalen.

Opmerking:

Zoals ik in mijn artikel in "Onder d'n Kroezeboom" Jaargang 28, nr.3 (september 2012) heb aan gegeven is dit stuk weer een bewijs dat Den Olden Gott groter is dan de 0,5 hectare die nu nog over is. Ook dat het hoger heeft gelegen gezien het voorkomen van bouwland. Ik heb nog eens extra gekeken naar de gegevens van Frits Toevank over de bewoners geschiedenis in de oudst bekende tijden.

De volgende bedrijven en instellingen hebben door hun financiële bijdrage het mogelijk gemaakt dat wij ons kwartaalblad "Onder d'n Kroezeboom" kunnen realiseren. Wij zijn hen daarvoor zeer erkentelijk.

Bestuur Old Reurle.

Houtzagerij Agneta

www.vaags.nl

www.vriendenvanagneta.nl

Avenarius Hampshire

Hotel Restaurant

0573 - 451122

info@avenarius.nl

ALEX Schoenmode

www.alexshoenmode.nl

Albert Bakker Video

www.abvideo.nl

Altena Installatiebedrijf

www.altena-ruurlo.nl

Bronckhorst High - Tec

www.bronckhorst.com

Anny Cactus Oase

www.catusoase.nl

BVipM

Jan en Jenneke Roekevisch

www.bvipm.nl

Arbor Markelo

www.arborboom.nl

Coop Supermarkten BV

www.supercoop.nl

Autobedrijf Harry Arendsen

www.harriearendsen.nl

Decorsign ICT & Internet

De Vente 14, 7261ST Ruurlo

T: 0573 - 454109

E: geert@decorsign.nl

<http://www.decorsign.nl>

KvK: 09119965

Assink Hout Rietmolen

0545 – 221300

e-info@assinkhout.nl

Schildersbedrijf H.Dolphijn en Zn.
Burg. van Arkellaan 13
7261 AJ Ruurlo
0573 - 451024

Stukadoorsbedrijf Hummelink
Ventersteeg 3
7261 RP Ruurlo
0573-451704

ETOS
0573 – 451376

'n Ibink
Boter en Kaasboerderij
www.nibink.nl

Eijgenhuijsen BV
www.eijgenhuijsen.com

Tonny Jurriëns
Autoschadeherstelbedrijf
De Venterkamp 7, 7261 RH Ruurlo
0573 - 454180
www.autoschadejurriens.nl

Goossens Tweewielers
Korenbee 24
7271 LH Borculo
0545-271392
borculo@goossensraceshops.nl

De Keizerskroon
Cafe / Restaurant
0573 – 452016

Groot Jebbink
Bloemen en Planten
0573 – 451407

Klein Kranenburg
Bouwbedrijf
0573 – 451414

de Heikamp
Pannenkoekboerderij
www.heikamp.nl

Supermarkt PLUS
Kogelman
0573 – 453552

HL Grafisch
0573 - 454237

Kuenen Keurslager
0573 – 451337

Hofstede Tweewielers
Dorpsstraat 35
7261 AV Ruurlo
0573 – 450055
www.BTH.nl

KWS Infra bv
www.kws.nl

Lievestro Software bv
0573 – 438444

Regio Bank
Adm. en Adviesbureau Schroer
0573 – 451485

Wim Masman Haarmode
0573 – 451465

Het Reklamehuis
Jonkerspad 9
7271 LC Borculo
www.hetreklamehuis.nl

Café Rest. Zaal MENTINK
Groenloseweg 57
7261 RM Ruurlo
0573 – 491279

Ribbers Bouwbedrijf
0573 – 451270

Martijn Nijenhuis
Verbouw en Onderhoud
0573 – 491456

Apotheek 't Rikkelder
www.apotheekhetrikkelder.nl

De Noaber
Restaurant / Eetcafe
0573 – 451532

Ruesink Autobedrijf
www.ruesink.nl

Ap van Oorspronk
0573 – 451824

Salemink Media BV
Zonnenberg
0573 -452020

Bakkerij Oude Wesselink
www.bakkerijoudewesselink.nl

Schot - Ruurlo BV
Houtwal 2
7261 SR Ruurlo
0573 -451695

Peters Bestratingen
0573 – 452560

Smeelen Schildersbedrijf
0573 - 451425

Rabobank Graafschap-Noord
0575 – 439805

Spannevogel Woninginrichting
www.spannevogel.nl

Star Doolhof
www.doolhofruurlo.nl

Univé Oost
www.unive.nl

Stegeman Installatietechniek
www.stegemanruurlo.nl

Weevers Grafimedia
Vorden
www.weevers.nl

SVEN Voor Ogen
www.svenvoorogen.nl

Welkoop Ruurlo
www.welkoop.nl

Camping Tamaring
www.camping-tamaring.nl

Wensink
Landbouwmechanisatie
www.wensink-ruurlo.nl

Tap & van Hoff
Notarissen Lochem
www.tvhnotarissen.nl

Wesselink Makelaars
0573 – 454027

Thoma Makelaars
www.thoma.nl

Herman Westerveld
Groente en Fruit
Elke vrijdag op de markt te Ruurlo

Tillas Holding Company BV
B.A.J.M. (Benno) Klein Goldewijk
0573-454200 of 06 516 33464
www.tillas.nl

Toon van Zadelhoff
Fysiotherapie
0573 – 452076

Restaurant-Hotel de Tuinkamer
0573 – 452147
www.hoteldetuinkamer.nl

Uitvaartverzorging
Heijting & De Vet
Groenloseweg 43, 7261 RM Ruurlo
tel /fax: 0573-491850 / 491851
www.heijtingendevet.nl

Volgens deze gegevens is het in latere tijden genoemde "Hartelmans Gotinck" oorspronkelijk 't goed "Gotinck" dat in 1400 al aanwezig is. De naam "Hartelmans Gotinck" is ontstaan omdat in latere tijden er een familie Hartelman heeft gewoond. Na een brand volgens Frits Toevank verplaatst naar wat nu boerderij De Hukkert is aan de Hukkertsdijk.

Dit zou er op duiden dat Den Olden Gott vanuit het dorp in noordelijke richting heeft gelegen. Net boven het gebied wat we nu kennen als "Den Olden Gott".

Willem Gotink.

Note van de redactie: Een schepel is een oud-Nederlandse eenheid voor het aangeven van de inhoud van droge waren (graan soorten) of voor de oppervlakte-maat.

De maten konden van gewest tot gewest verschillen en werden daarom in 1816 vervangen door het Nederlandse metriek stelsel.

Bron:

* Meertensinstituut.

* In jaargang 10 nr. 3 en 4 vind u er een artikel over oude maten enz. van Wim Bluemers.



Een belangrijke oorkonde van Ruurlo uit 1454

Bovenstaande afbeelding laten de eerste regels zien van oorkonde nr. 258 die zich bevindt in het Landesarchiv in Münster waarvan Wim Gotink uit Wehl op internet een samenvatting had ontdekt, waarop hij mij opmerkzaam maakte. Bij het lezen van

die samenvatting gingen er een paar belletjes rinkelen en daarom besloot ik het origineel op te vragen om te kijken wat er precies in stond. Hieronder de omzetting van de bovenstaande regels in onze drukletter.

Ick Wolbert ten Boemkampe eyn recht gheseten ghezworen Richter inden kerspele van Roderloe doe kont in dessen apenen breve vor allen luden, dat vor my daer ick sat in eynen ghehegheden gerichte myt gherichts luden her na bescreve ghekomen sint Derick Gotynck , Berent die kremer , Henrick Gherbeldinck, Johan ten Lutken Bryncke, Willem ten Wolschenhuys ende Reynt ten Knuve also kerckmeysters ende eefghenamen inden kerspele van Roderloe ende bekanden mit oeren

Welke belletjes gingen er rinkelen?

Op de eerste plaats komen we de naam tegen van een richter van Ruurlo die we nog niet kenden: Wolter ten Boemkampe. Misschien was hij de directe voorganger van Johan ten Elschaete die in 1463 als richter van Roderloe werd aangesteld, van welke gebeurtenis de ambtsbrief bewaard is gebleven. Wellicht is de naam Ten Boemkampe later verkort tot Ten Bome, van welke familie later in de archieven veel is terug te vinden.

Daarna volgen de namen van 6 personen die vertegenwoordigers zijn van de marke Ruurlo. Als eerste wordt genoemd Derick Gotynck , waarschijnlijk kerkmeester. Ook de volgende persoon, Berent die Kremer, was waarschijnlijk kerkmeester.

Daarna volgen de namen van vier bewoners van gewaarde erven in het kerspel Ruurlo. Dit houdt in dat ze stemrecht hadden in belangrijke beslissingen aangaan-

de de bezittingen van de marke. Het zijn tevens namen van erven die lange tijd in Ruurlo hebben bestaan en nog wel bekend zijn: Garbelink, Lutteken Brinke, Wolschenhuis en Knuive/Knoeve.

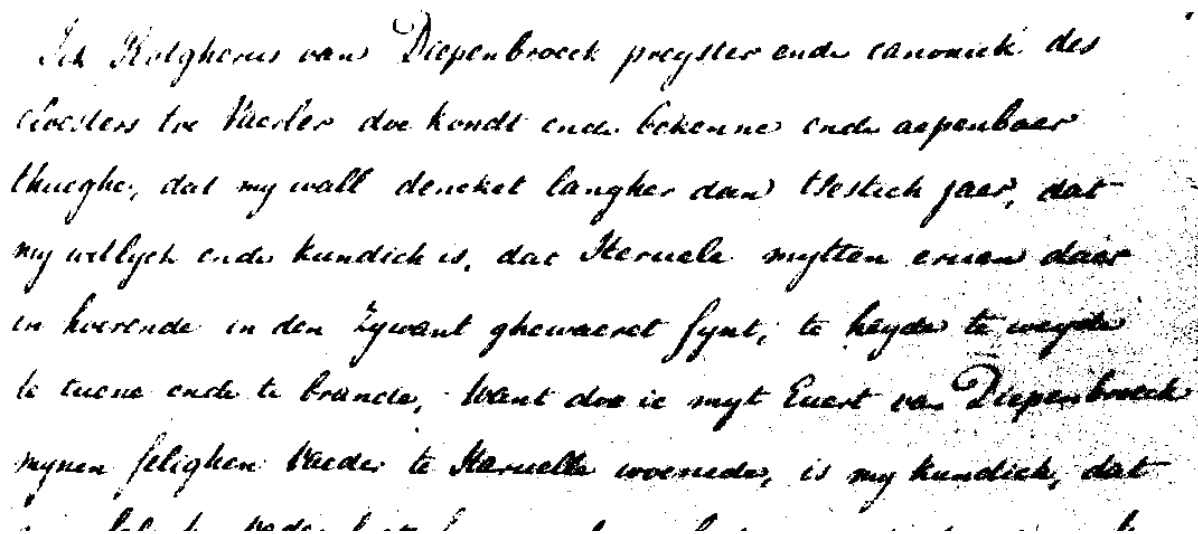
Vervolgens komen we te weten dat bovengenoemde personen een stuk land uit de marke van Ruurlo hebben verkocht. Het ligt bij de Zegendijk aan de Oldermaet langs de weg die van het "hilghen huysken" komt. Wim Gotink deelde me mee dat de Zegendijk nog steeds loopt van Zieuwent naar Beltrum door het Ruurlose Broek. Vermoedelijk liet men hier de geiten (zeghen) grazen, want het was een grasrijk gebied (maet = weide). Aan de Oude Maet ligt het erve De Katershorst, waarvan gezegd wordt dat er vroeger een schuilkerk heeft gestaan. Misschien was het "hilghen huysken" daar wel een voorloper van. De Olde Maete wordt in het verpondingscohier van 1650 ook ge-

noemd en wordt dan gebruikt door ene Harbert toe Harveld.

Kopers in 1454 zijn Johan en Rotger van Diepenbroick, die woonden op de nabije havezate Harreveld. Hun vader Evert van Diepenbroick, afkomstig van het huis en goed te Diepenbroick in de buurschap Barlo iets ten noorden van Bocholt, huwde met een Alijt (van Hervelo). Dit staat te lezen in het interessante boek "Harreveld

doorgrond" dat een overzicht geeft van het historisch-archeologische onderzoek van deze havezate¹.

En met het lezen van de naam Diepenbroick schoot mij het oudst bekende gegeven uit de marke Ruurlo te binnen, al is dit slechts in een veel latere kopie bewaard gebleven. De oorspronkelijke tekst moet van 12 februari 1486 geweest zijn.



*Ik Rotgerus van Diepenbroeck priester ende canonick des
klosters te Vaerler doe kondt ende bekenne ende openbaer
thuoghe, dat my well dencket langher dan twestich jaer, dat
my weltych ende kundich is, dat Keruel myn enen daer
in hoerende in den tywant ghewaeret synt, te heyden te weiden
te tuene ende te brande, want doe ic myt Evert van Diepenbroeck
mynen selighen vader te Keruelle overreder, is my kundich, dat*

Hierin vinden we die Rotger van Diepenbroeck terug, nu als priester en kanunnik van het klooster te Vaerler, dat Varlar blijkt te zijn. Het is tegenwoordig een kasteel, ongeveer 5 km ten noorden van Coesfeld. Hij legt getuigenis af over de rechten die zijn vader Evert had in het Zieuwent. Deze mocht er, volgens bovenstaande tekst, heideplaggen steken, zijn vee laten weiden en hout weghalen om er afrasteringen van te maken of als brandstof te gebruiken. Harreveld heette toen nog Hervele of Harvelle.

De verkoop bracht 10 Rynsche gulden op, die waren bestemd voor de kerk. Vandaar dat er kerkmeesters bij de verkoop aanwezig waren. Jammer genoeg staat er niet bij waarvoor die gelden precies bedoeld waren. Ze zouden gebruikt kunnen zijn voor de bouw van een toren. Arjen K. van Gijssel² merkt in zijn zeer lezenswaardige boekje op dat de toren zo rond

het midden van de vijftiende eeuw moet zijn opgetrokken.

De oorkonde noemt aan het eind de namen van twee getuigen van de verkoop, Willem Loessinck en Bertelt toe Kercwyck, familienamen afkomstig van erven die lang in Ruurlo hebben bestaan. Het document sluit af met de bezegeling van de verkoop door de genoemde richter van Ruurlo, Wolbert ten Boemkampe, maar ook door Evert van Hekeren op verzoek van de erfgenamen van de marke van Ruurlo, zodat er aan deze oorkonde twee zegels hebben gehangen die de tand des tijds helaas niet hebben overleefd.

¹ Harreveld doorgrond, Historisch-archeologisch onderzoek naar "eene olde havesaete" door Godfried Nijs en Hermine Manschot-Tijdink; Doetinchem 1994

² VERHALEN ROND DE DORPSKERK, uitgegeven in 2007

Hieronder ziet u de laatste regels van de oorkonde met de vertaling.

van Zutphen schuldich is toe waren. Sunder al argheleest. Daer dit gheschede weren
an ende aver alsoe gherichts lude Willem Loessinck ende Bertelt toe Kercwyck ende meer gueder
lude toe enen tuge der warheyt, soe hebbe ic Wolbert richter vors. mynen zegell umme bede
willen Dericks, Berends, Henricks, Johans, Willems ende Reynds vors. vor hem ende vor oer
erven ende occ vor die gherichts lude vors. beneden an dessen breek ghehanghen. Toe
eenen meerren tuge soe hebbe Ick Evert van Hekeren mynen zeghel umme bede willen
der erfghenamen vors. beneden occ an dessen breek ghehanghen. Ghegh. Jnden yaeren
onses Heren dusent vierhondert ende vierende vyfftych up sinte Lucien avent d'hilgen

van Zutphen schuldich is toe waren. Sunder al argheleest. Daer dit gheschede weren
an ende aver alsoe gherichts lude Willem Loessinck ende Bertelt toe Kercwyck ende meer gueder
lude toe enen tuge der warheyt, soe hebbe ic Wolbert richter vors. mynen zegell umme bede
willen Dericks, Berends, Henricks, Johans, Willems ende Reynds vors. vor hem ende vor oer
erven ende occ vor die gherichts lude vors. beneden an dessen breek ghehanghen. Toe
eenen meerren tuge soe hebbe Ick Evert van Hekeren mynen zeghel umme bede willen
der erfghenamen vors. beneden occ an dessen breek ghehanghen. Ghegh. Jnden yaeren
onses Heren dusent vierhondert ende vierende vyfftych up sinte Lucien avent d'hilgen

In de laatste regel vinden we de datum
zoals in die tijd gebruikelijk was. Up sinte
Lucienavond betekent op de avond voor-
afgaande aan het feest van St. Lucia dat
op 13 december wordt gevierd. De ver-
koopakte is dus van 12 december 1454.

En daarmee zou dit document wel eens
het oudste van Ruurlo kunnen zijn waarin
zoveel bewoners met voor en achternaam
genoemd worden. Een juweeltje in de his-
torie van Roderloe, Ruerloe, ofwel Ruurlo.

Willem Elschot.



Dakpanfabriek

*De cementdakpan, deed aan het einde van de 19^e eeuw in Nederland aarzelend zijn intrede. De eerste cementdakpannen werden geproduceerd in Duitsland in 1893. Vaak vond daarnaast ook de fabricage van cementbuizen-, dui-
kers-, welwater-, regen- en beerputten en drinkbakken voor het vee in de wei
plaats. Alles met mallen gemaakt in de gewenste afmetingen. Er waren zeer
veel bedrijfjes die dit ter hand zouden gaan nemen.*

Dit was ook het geval bij aannemer en
metselaar Gerhard (Geth) Lusink.
Zelf woonde hij op "De Rademaker", die
zijn vader Gerhard Lusink op 28 maart
1877 van een gepensioneerde officier ge-
kocht had maar het pannen fabriekje was
gevestigd aan de Houtwal, daar waar nu
de fa. Schot zijn bedrijf heeft.

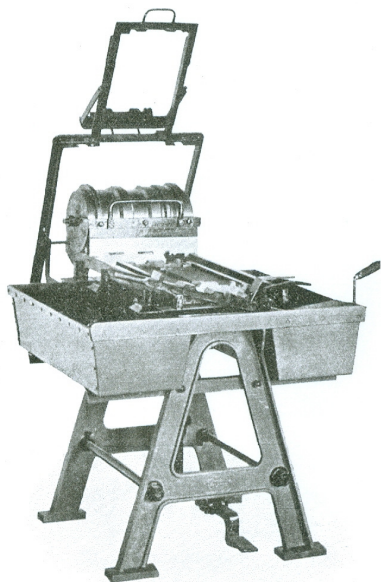
Daar bouwde Lusink van kalkzandsteen
een gebouw voor dit werk. Een water-
pomp en w.c. waren er ook in alsmede
een kachel, zodat de portlandcement
(verhardt na toevoeging van een bepaalde
hoeveelheid water) droog bleef en de pro-
ductie van de dakpannen ook in de winter
in beperkte mate doorgang kon vinden als

het hard vroom. In de werkplaats stond ook een fornuis met afgewerkte olie. U kunt de plaats waar deze werkplaats stond terug vinden doordat op dezelfde fundering nu een ander gebouw met een rood pannendak staat.

De cementdakpannenmachine

De machines werden in Nederland gemaakt bij P.C.A. Zimmermann, machinefabriek en ijzergieterij in Enschede. Er waren vijf types. De Ruurlöse bestond uit een gietijzeren frame waar in het midden een gietijzeren mal gelegd werd. (Er waren meer soorten pannenmallen, onder anderen voor de Victoria en de vlakke Muldenpan, model 9 en 11)) Aan beide kanten daarvan zat een ijzeren bak voor een voorraadjie cement. Zo bleef ook het apparaat in evenwicht. Het is echter niet meer bekend of het met of zonder wals was.

F 125,00 of f 175,00 was de prijs voor de hele machine afhankelijk met of zonder wals! Daarbij kon je gegoten ijzeren onderplaten per 100 stuks f 55,00 en extra klopijzers, per stuk f 6,00 kopen.



Het maak proces

De verhouding was: Schrale mortel van cement en zand in verhouding 1:4 tot 1:6. Dit werd in de zijbakken geschepd. Met een soort troffel werd door de maker cement in de mal geschepd, welke eerst in de afgewerkte olie gedoopt was zodat de

cement niet aan het gietijzer zou gaan kleven, vervolgens werd de cement geklopt met het klopijzer of bij de andere machine met de wals aangedrukt en dan met een soort zware metalen 'afstrijkstok' de overtollige cement afgestreken. Dan werd er met een zeefje rode of blauwe kleurstof overheen gestrooid en kwam er een gietijzeren onderlegplaat op. De maker trapte vervolgens op het pedaal aan de voorkant van het apparaat waardoor de zaak op elkaar geperst werd en het omhoog kwam. De zojuist gevormde dakpan bleef dan enkele dagen in de onderplaat, (anders zou de cement uit elkaar vallen) om op rekken gelegd aan te drogen, hetgeen meerdere dagen duurde, dan gelost te worden uit de onderplaat en verder te drogen op latwerk – vier tot zes weken – dan konden ze in de verkoop. Productievermogen 300 à 400 pannen per dag en per persoon.

Doordat de maker tijdens het proces tegen de 'machine' aanstond werd hij vies en nat en om dit enigszins tegen te gaan werden een paar jute zakken omgeknoopt maar deze zijn ook niet waterdicht. Aan de machine hebben onder anderen Herman Brunekreeft en A.J. Meulenveld gewerkt. Zoon Henk Meulenveld kan zich nog herinneren dat hij in de zomer, waarschijnlijk 1926 of 1927, aan de hand van zijn vader mee naar de 'fabriek' ging om de dakpannen nat te maken omdat ze anders tijdens het droogproces in de hoge buitentemperaturen te hard zouden uitdrogen.



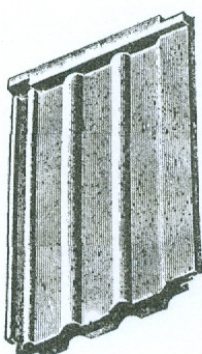
De grondstofprijzen

van de cement werden in de twintiger jaren duurder waardoor de concurrentie met de gebakken keramische dakpan groter werd mede ook doordat die dakpan in de loop der jaren mooier en beter bleef. Doordat de cementpan van toen geperst werd en het daardoor nog geen porie verdicht oppervlak had en de kleurstof er in de loop van de tijd afsleet wou er nog weleens een pan poreus worden (lek). Het gebeurde ook wel dat men ging bezuinigen op de grondstoffen vanwege de hogere prijzen, waardoor dan ook de kwaliteit snel af nam. In Ruurlo kwam er echter per 10 augustus 1925 weer een enorme vraag nadat een cycloon in de Achterhoek had huisgehouden. Vooral in Borculo en directe omgeving was het goed raak. Nog geen twee jaar later, op 1 juni 1927, trok er nog een cycloon door de Achterhoek nu waren vooral Neede, Beltrum, Groenlo en Lievelede aan de buurt.

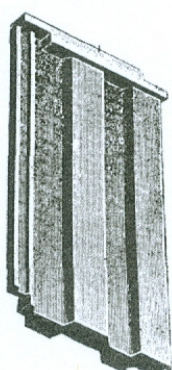
Voor de W.O. 2 was echter het doek gevallen voor deze industriërijverheid in Ruurlo.

Zo hier en daar liggen ze nog op huizen en schuren. In de volksmond was dit de 'dakpanfabriek', er werden echter ook, zoals bij de inleiding genoemde, **cement-artikelen** gemaakt. De foto's bij dit artikel zijn in Ruurlo gemaakt zodat we gerust kunnen stellen dat ze aan de Houtwal zijn gemaakt.

Model No. 11.



Model No. 9.



Overdekker.

Voor het maken van de grote duikers en putten moet er zeker met twee mannen aan gewerkt zijn. Namelijk een persoon schepte met een bats (schep) de beton in

een mal terwijl de andere erbovenop stond en met een ijzeren staaf de cement aanstampte zodat het zich zoveel mogelijk verdichtte.



Prijzen

Uit een debiteurenboek van Geth Lusink kon ik de volgende verkoopprijzen vinden; Cementpan f 0,07 in 1925 een Tule de Nord f 0,0625 en een blauwe Muldenpan f 0,0725.

In 1924 werden de drinkbakken van 1 meter ø voor f 10,00 verkocht, 1 put van 1 meter ø compleet met deksel f 22,00 in 80 cm ø f 18,00. De varkenstroggen 100x30 f 2,50 en 50x30 met eindstuk f 2,50.

Loon hetwelke voor een opperman gevraagd werd; f 0,33 en voor een vakman f 0,45 tot f 0,50 per uur in 1923.

Vlak voor de oorlog was Lusink aan de Houtwal vertrokken en had de Heidemij er zijn intrek genomen. Twaalf paarden werden er toen in het gebouw gestald.

Met dank voor het verhaal van Derk Woerts met aanvulling van Henk Meulenveld en de fam. Lusink.

H. Mombers van het Dakpannen Museum te Alem. Ook zeker aan te bevelen om te bezoeken! Daar is ook over enige tijd een cementpannenmachine te zien.

Willy Braakhkke.



De Schoonmakers uit onze Adoptie Gemeente. Ruurlo.
Aan de dorpsring in Serooskerke. 1954.

Foto's uit 1954 gemaakt tijdens de schoonmaakactie na de watersnoodramp.
Het zijn mensen uit Ruurlo.
Wie weet wie deze mensen zijn?



De schoonmakers uit onze Adoptie Gemeente . Ruurlo.
Dijkweg in Serooskerke. 1954.

Historische Vereniging Old Reurle: Opgericht 15 februari 1984 Sinds januari 2013 culturele ANBI instelling

Voorzitter:	Dhr. D.Chr. Weenk, Kerkplein 10, 7261 AZ Ruurlo T: 0573-453774 E: decewe@concepts.nl
Secretaris:	Dhr. L.W. Besselink, Noorderweme 6, 7261 PX Ruurlo T: 0573-452376 E: leobesselink@concepts.nl
Penningmeester:	Dhr. J.H. Holtslag, Stationsstraat 10c, 7261 AD Ruurlo T: 0573-453904 E: jh.holtslag@concepts.nl
Bankrekening:	Rabobank Graafschap-Noord, Ruurlo, Rekeningnummer 3567.22.996 t.n.v. Historische Vereniging Old Reurle
Tweede voorzitter:	Dhr. A.J. Kettelerij, Borculoseweg 62, 7261 BL Ruurlo T: 0573-452204 E: kettelerijruurlo@hetnet.nl
Bestuursleden:	Mw. J. Schepers-Abbink, Stationsstraat 10, 7261 AD Ruurlo T: 0573-452409 E: a.schepers@concepts.nl Mw. I. Hummelink-Klein Brinke, Strikkersteeg 11, 7261 RW Ruurlo T: 0573-453531 E: b.hummelink@telfort.nl Dhr. H. Wezinkhof Kapelweg 4, 7251KM Vorden. E: wezink@planet.nl
Organisatie jaarprogramma:	Mw. J. Schepers-Abbink, Mw. I. Hummelink-Klein Brinke
Archeologische Werkgroep Coördinator:	Dhr. H. Meulenveld, Vordenseweg 4, 7244 PS Barchem T: 0573-491319 E: henk.meulenveld@wxs.nl
Landbouwwerktuigen Coördinator:	Dhr. D.H. Klein Brinke, Kooiersdijk 2, 7261 RB Ruurlo T: 0573-452048 E: lireko@hetnet.nl
Redactie 'Onder d'n Kroezeboom':	Mw. W. Braakhekke, Hengelseweg 8, 7261 LV Ruurlo T: 0573-453496 E: braakhekkewh84@gmail.com Mw. G.M. Dijkman-Spijker, Branderveenweg 4, 7261 RE Ruurlo T: 0573-491250 E: dijkman.spijker@hetnet.nl Dhr. G.J. Glijnis, Willem Alexanderlaan 62, 7261 WJ Ruurlo T: 0573-453435 E: gj.glijnis@concepts.nl
Verspreiding Kroezeboom:	Mw. J. Schepers-Abbink
Internetsite:	www.oldreurle.nl E: info@oldreurle.nl
Archief:	in de Bibliotheek, Dorpsstraat Ruurlo, opening elke 1 ^e woensdagmiddag van de maand van 13.30-17.30 uur E: oldreurle@gmail.com
Contributie per seizoen:	€ 14,00 persoonlijk lid, € 21,00 voor echtparen. Bij toezending per post € 6,00 extra voor portokosten. Kamer van Koophandel te Arnhem, inschrijfnummer 40103401 Het kwartaalblad Onder d'n Kroezeboom is ingeschreven onder het nummer ISSN 0929-919X